

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No 1

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2026

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, yanvar.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoiraz Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirathbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

INSON KAPITALINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	52
Dilnoza Ruziqulova Xoliqovna	
MAHALLIY BUDJET DAROMADLAR BAZASINI BAHOLASH SAMARADORLIGINI TAKOMILLASHTIRISH.....	56
Isoqov Zafarjon Zokirjonovich	
INNOVATSION IQTISODIYOTDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA XALQARO TAJRIBA	60
Maksumova Umidaxon Sadikjonovna	
ОЛИГОПОЛИЯ И ТЕОРИЯ ИГР	64
Камилова Наргиза Абдукаххоровна, Наимов Самандар Раджабович	
ЦИФРОВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ НА ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНОМ ТРАНСПОРТЕ: НОВАЯ ЭРА ЭФФЕКТИВНОСТИ	67
Каракулов Фарход Зайпудинович	
MEVA-SABZAVOTCHILIK MAHSULOTLARINING EKSPORT SALOHİYATINI BOSHQARISH SAMARADORLIGINING INNOVATSION YECHIMLARI	72
Ergashev Jamshid Axmadaliyevich	
MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI VA TIJORAT BANKLARIDA ULARNING SIFAT MEZONLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	77
Iskandarova Munisa Hasan qizi	
MOLIYAVIY RISKLARNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH IMKONIYATLARI	82
Xojiyev Jaxongir Dushabayevich, To'xtayev Kamol Po'latovich	
MARKETING VA BOZOR IQTISODIYOTI SHAROITIDA TAYYOR KIYIMLARNING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	87
Bababekova Gulchexra Baxtiyarovna	
NAMANGAN VILOYATI QURILISH MATERIALLARI SANOATIDA MODERNIZATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI	93
Odilova Malika Abdushukur qizi	
TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	98
Toshtemirov Xojjakbar Qahramon o'g'li	
ТУРИЗМ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ	103
Артикова Шохида Ильясовна	
MINTAQALARDA OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARI INNOVATSION SALOHİYATINI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	107
Dadamirzayev Muzaffar Xabibullayevich	
THEORETICAL ASPECTS OF SERVICES IN THE CONTEXT OF UZBEKISTAN'S ECONOMIC TRANSFORMATION	114
Umidjon Normurodov, Qodirov Yusufbek Suyunbek ugli	
РАЗВИТИЕ ПРЕДПРИЯТИЙ ОБУВНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ МАРКЕТИНГОВЫХ ИННОВАЦИЙ	120
Расулов Нозимжон Набиджонович	
QISHLOQ XO'JALIGI SOHASIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARNING JORIY QILINISHI VA UNI OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI AHAMIYATI.....	125
Saburov Jumanazar Saliyevich	
KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI VA ICHKI BOZORNI KENGAYTIRISH IMKONIYATLARI	129
Mayliyeva Sadoqat Safayozovna	
ЭКОНОМИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ТРАНСПОРТНОЙ ИНФРАСТРУКТУРЫ В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ УЗБЕКИСТАНА.....	134
Убайдуллаев Худоёр Бахтиёр угли	

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	141
Xayitov Rustam Burxonovich	
BARQAROR MOLIYALASHTIRISH KONSEPSIYASIGA MUVOFIQ "YASHIL" INVESTITSIYALARNI RIVOJLANTIRISH.....	146
Abduraxmonov Alimardon Sodiq o'g'li	
BANK XIZMATLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH.....	151
Dushamov Maxmudjon Maksudbekovich	
HUDUDLARDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI	159
Ibodova Dilsora Ibodovna	
INVESTITION PORTFELLARNI SHAKLLANTIRISH, BAHOLASH VA BOSHQARISH.....	165
Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Abdullaeva Shohista	
KICHIK XIZMATLAR FAOLIYATINI RASMIYLASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGI KO'RSATKICHLARINI OSHIRISH.....	170
Xalimbetov Farxad Bagibekovich	
MONOPOLIYAGA QARSHI BOSHQARUV TIZIMINI RIVOJLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR.....	173
Akbarov Jasur Ikromjon o'g'li	
СТАТИСТИЧЕСКАЯ ОЦЕНКА ДИНАМИКИ И СЕЗОННОСТИ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Салиходжаева Умида Абдуакбар кизи	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI TALABNI PROGNOZLASHNING CHAKANA MARKETING INNOVATSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDAGI ROLI	186
Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi	
TEMIR YO'L YO'LOVCHI TASHISH KORXONALARI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MODELLARI	200
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA MOLIYAVIY HISOBOT VA AUDIT METOLOGIYASINI TAKOMILASHTIRISH	205
Zufarova Zilola Raxim qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN RISKLARNI BOSHQARISH MEXANIZMIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILLARI	216
Rahmonqulov Temirbek Eshmamatovich	
MULKIY SOLIQLARNING MAHALLIY BUDJET DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHDAGI TA'SIRINI BAHOLASH.....	222
Aliyarov Olim Abdug'aparovich	
AVTOMOBIL SANOATIDA MAHSULOT BILAN BOG'LIQ XIZMATLAR TASNIFI	231
Saidov Dilshodbek Razzakovich	
UY-JOY FONDINI SAMARALI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI.....	236
Otajonov Tohirjon Xo'janazar o'g'li	
TURIZMNI IQTISODIYOTDA TO'G'RIDAN TO'G'RI TA'SIRINI STATISTIK TADQIQOTI.....	241
Jumanova Zilola Tuychiyevna	
RIVOJLANGAN DAVLATLAR BANK EKOTIZIMLARI VA O'ZBEKISTON BANK EKOTIZIMLARINING RIVOJLANISHI VA QIYOSIY TAHLILI	248
X.R. Aliyev	
O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM TIZIMI UCHUN DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARUV METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI	254
Abdullayev Javohir Abdumalik o'g'li	
OROL BO'YI MINTAQASIDA XIZMAT KO'RSATISH SOHASINI INNOVATSION BOSHQARISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	259
Umarova Xusnora Dilmurod qizi	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA ISHCHI KUCHIDAN SAMARALI FOYDALANISH ISTIQBOLLARI	264
Xolmurotov Salimbek Eshbekovich	
INNOVATSION KLASTERLARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY MEXANIZMI	269
Quliyev Begimqul Melikovich	
ВОПРОСЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ	276
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
АГРОЭКОТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ЭКОНОМИКИ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ УЗБЕКИСТАНА	281
Хайдаров Ойбек Зоирович	
THE IMPACT OF DIGITALIZATION ON SERVICE QUALITY AND CUSTOMER SATISFACTION IN THE HOUSEHOLD SERVICE SECTOR: EMPIRICAL EVIDENCE FROM SAMARKAND REGION	287
Pardayev Sherzod Xolmurodovich, Yuldosheva Zulfizar Sayfullayevna	
DEVELOPMENT OF INTERACTIVE MODELING METHODS FOR THE SYNTHESIS OF INTELLIGENT CONTROL SYSTEMS FOR TECHNICAL OBJECTS IN THE DIGITAL ECONOMY	293
Mamutova Aygul Kalmurzaevna	
TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSIYA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA RISKLARNI BOSHQARISH MASALALARI	298
Abdurazakova Nasiba Sultanovna	
YANGI O'ZBEKISTON SHAROITIDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGI TRANSFORMATSIYASI VA UNING MOLIYAVIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI	303
Tashmuxeimovna Yayra Atxamovna	
ZAMONAVIY AXBOROT TIZIMLARI ORQALI SOLIQ QARZDORLIGINI UNDIRISH MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA TAHLIL	308
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
TA'LIM MIGRATSIIYASI VA INTEGRATSIIYA KO'RSATKICHLARINI STATISTIK TAHLILI: YEVROPA ITTIFOQI (SIRIUS) TAJRIBASI VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI	314
Abdullayeva Gulhayot Shuhratovna	
HUDUDIIY SANOAT KORXONALARI FAOLIYATINI KO'P OMILLI STATISTIK TAHLIL ETISHDAGI ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR VA ULARDAN FOYDALANISH YO'LLARI	319
Tag'oyev Feruz Yorqulovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ORQALI HUDUDIIY INVESTITSIIYA MUHITINI TAKOMILLASHTIRISH: QASHQADARYO VILOYATI MISOLIDA TAHLIL VA TAVSIYALAR	326
Egamberdiev Abbasxon Sherali o'g'li	
KICHIK BIZNESDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISH VA RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	331
Nurullayev Baxrom Botirovich	
YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASIDAN FOYDALANISH	337
Ne'matova Mavsuma	
ZAMONAVIY IQTISODIYOTDA ISLOMIY MOLIYA VA NOBANK KREDIT TASHKILOTLARIDA STRATEGIK BOSHQARUVNING NAZARIY ASOSLARI	341
Galatov Abbas Alibekovich, Xalilov Nurullo Xamidillayevich	
IQTISODIIY FAOLLIKNI OSHIRISHGA QARATILGAN DAVLAT FISKAL SIYOSATI HOLATI TAHLILI	346
Xudayberginova Nigora Turgunbayevna	
MEHNATGA HAQ TO'LASHTIRISH MOHIYATI VA ULARNI HISOBGA OLIISHNING ASOSIY VAZIFALARI	356
Anvar Raximov Maxmarasulovich	
"CRADLE TO CRADLE" VA "CRADLE TO GRAVE" KONSEPSIYALARINING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	360
Sodikov Zokir Rustamovich	
MINTAQADA PARRANDACHILIK SANOATINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI	366
Qarshiyev Obidjon Egamberdiyevich	

AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING BARQAROR RIVOJLANISH STRATEGIYALARI VA MINTAQA IQTISODIYOTIGA TA'SIRI: KEYNESIAN YONDASHUV NUQTAI NAZARIDAN.....	370
Shermatov G'ofurjon G'ulamovich	
QURILISH KORXONALARIDA INQIROZGA QARSHI BOSHQARUVNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (ROSSIYA TAJRIBASI)	377
O'rinboyev Doniyorjon Baxtiyorjon o'g'li	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA YASHIL XIZMATLAR SEKTORINING TRANSFORMATSIYASI.....	385
Aliqulova Laylo Ziyadin qizi	
VIRTUAL TA'LIM MUHITI ORQALI TALABALARNING MULOQOT KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH OMILLARI.....	390
Bozorova Muazzam Hamid qizi, Hakimova Mushtariybonu Hamid qizi	
MINTAQA IQTISODIYOTIDA TRANSPORT INFRATUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH KO'RSATKICHLARINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH VA PROGNOZLASHTIRISH	395
Qo'ziyboyev Umarbek Ulug'bekovich	
ОЦЕНКА СТОИМОСТИ И РИСКОВ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ (FDI)	400
Бахтиярова Дильноза Мадминджановна	
XIZMAT KO'RSATISH TARMOQLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA MONOPOLIYAGA QARSHI NAZORATNING AHAMIYATI.....	407
Bekbutayev Nodirjon Fayzullayevich	
O'ZBEKISTONDA INTEGRATSIYALASHGAN YASHIL MOLİYALASHTIRISH ARHITEKTURASI: KONSEPTUAL MODEL VA AMALIY TAKLIFLAR.....	412
Quliyev Ulug'bek Mirzayevich	
BANK TIZIMI FAOLIYATI MISOLIDA MOLİYAVIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA KORXONALAR LIKVIDLIGINI OSHIRISH MASALALARI.....	419
Iminova Nurjahan Qodirjon qizi, Karimov Sardorbek Shuxratjon o'g'li	
BOJXONA HUDUDIDA QAYTA ISHLASH BOJXONA REJIMINING SANOAT RIVOJI VA EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDAGI O'RNI	423
Baxtiyor Abduganiyev, Nodira Saidbaxromova	
СТРАТЕГИЧЕСКАЯ РОЛЬ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ В СТАНОВЛЕНИИ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ И ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ	427
Li Kristina Alekseyevna, Элназарова Шарифа Исроиловна, Эшпулатов Достонбек Боходир огли	
TOVAR-XOMASHYO BIRJASIDA SAVDO TURLARINING SHAKLLANISHI VA ULARNING BOZOR SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	432
Xudayberdiyev Kamoliddin Ustemirovich	
THE ROLE OF CORPORATE STRUCTURES IN THE DEVELOPMENT OF GLOBAL FINANCIAL RELATIONS.....	438
Kurbaniyazov Shakhzodbek Karimovich	
BANKLARNI MODERNIZATSIYA VA TRANSFORMATSIYA QILISH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASH SAMARADORLIGINI TA'MINLASH VA UNI OSHIRISHNING ASOSIY YO'LLARI	442
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li	
KICHIK BIZNESDA RAQAMLI MARKETING: O'ZBEKISTON SHAROITIDA SAMARADORLIK VA INTEGRATSIYA MODELLARI	446
Kamilov Farxod Shamilevich	
TASHQI SAVDODA EKSPORTNING MAKROIQTISODIY AHAMIYATI	453
Abdivaliyev Shahzodbek Xayrullayevich, Mutalov Sultonbek Abduraim o'g'li, Baymanova Mavlyuda Djurayevna, Ubaydullayeva Gulchexra Erkabayevna, Aipova Iroda Ikramovna	
РАЗВИТИЕ АСПЕКТОВ МАРКЕТИНГА В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ СПОРТИВНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ.....	459
Юсупов Махамадамин, Закирова Умида Махамадаминовна	
LIZING OLUVCHI KORXONALARDA BUXGALTERIYA HISOBINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA YURITILISHI	462
Sadritdinov Baxodir	

YASHIL IQTISODIYOT VA KICHIK BIZNES RIVOJLANISHINING NAZARIY-KONSEPTUAL ASOSLARI	467
Isroilov Dilshodbek Rustamovich	
TEXNOLOGIK RESURLARNI BOSHQARISHDA STRATEGIYALARDAN FOYDALANISH	474
Kazakov Olim Sabirovich	
OLIY TA'LIM EKSPORT XIZMATLARINING IQTISODIY AHAMIYATI HAMDA ZARURLIGI.....	479
Abdusattarova Dildora Bohodirovna	
SANOAT KORXONASIDA INNOVATSION JARAYONLAR SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISHNING METODIK YONDASHUVLARI.....	485
Kurbanova Shaxnoza Yuldashbayevna	
ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI.....	491
Kafiyev Xojiakbar Xosilbek o'g'li	
BOSHQARUV HISOBINI TASHKIL QILISH YO'NALISHLARI.....	496
Xolmatov Otabek Oybek o'g'li	
INSON KAPITALIGA INVESTITSİYALAR.....	499
Sheraliyeva Saida Azatovna	
TURIZM INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISH VA IQTISODIY MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISHDA KLASTER USULLARINI QO'LLASH.....	504
Mizrob Maxmudovich Tashov	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ СТОИМОСТИ КОМПАНИИ В ПРОЦЕССАХ СЛИЯНИЙ И ПОГЛОЩЕНИЙ.....	514
Ли Илларион Георгиевич	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ВИДОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ТУРИЗМА УЗБЕКИСТАНА.....	519
Ахмедходжаев Равшан Темурович	
УСТОЙЧИВОЕ И ЦИФРОВОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНОГО ТУРИЗМА: ЭВОЛЮЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВАНИЯ	525
Усманова Азиза Баходировна	
O'ZBEKISTONDA TURIZMNI INNOVATSION ASOSDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI VA ZARURIYATI.....	529
Temurbek Olimovich Mamayunusov	
КОМПЛЕКСНОЕ УЧЁТНО-АНАЛИТИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ПРОЦЕССОВ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ПРЕДПРИЯТИЯ.....	536
Эркинбаев Якуббой Хушнуд угли	
ISLOMIY MOLIYA INSTRUMENTLARINING DAVLAT QARZ BARQARORLIGINI TA'MINLASH VA QARZ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH INSTITUTSIONAL VA AMALIY QO'LLANISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISH	541
Raxmatov Hamid Hasan o'g'li, Akramov Azizjon Kabirovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA SEKTORIDA INSTITUTSIONAL VA INVESTITSION OMILLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIKKA QO'SHMA TA'SIRI.....	549
Fayziyev Oybek Raximovich	
INSTITUTIONALIZATION OF PUBLIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF OECD COUNTRIES' EXPERIENCE IN GOVERNANCE FOR PUBLIC ADMINISTRATION REFORM.....	556
Sarvar Saidov Khairulloyevich	
O'ZBEKISTONDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO'LLAB-QUVVATLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	562
Zaynutdinova Umida Djalalovna, Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
SAMARQAND VILOYATIDA TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA INSON KAPITALINING ROLI.....	568
Gulnora Mardievna Shadieva, Avazova Charos	
ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ДОХОДОВ РАБОТНИКОВ ВУЗОВ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ СФЕРЫ УСЛУГ	572
Шадиева Гулнора Мардиевна, Рустамова Фируза	

KICHIK BIZNES KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH.....	578
Eminchayev Baxodir Sadikovich	
MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI.....	583
Tuyev Abdurahmon Yusubovich	

MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA BARQAROR RIVOJLANISH OMILLARINING NAZARIY TAHLILI

Tuyev Abdurahmon Yusubopvich

Qashqadaryo viloyati, Qarshi tumani hokimining
“Navro‘z” M.F.Y tadbirkorlikni rivojlantirish,
aholi bandligini ta‘minlash va kambag‘allikni
qisqartirish masalalari bo‘yicha hokim yordamchisi
E-mail: abdurahmon.tuyev@gmail.com
Orcid kod: 0009-0004-5435-5998

Annotatsiya. Mazkur maqolada mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta‘minlashda barqaror rivojlanish omillarining nazariy jihatlari tahlil qilinadi. Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasi, uning hududiy darajadagi ahamiyati hamda barqaror rivojlanishning asosiy iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillari o‘zaro bog‘liqlikda o‘rganiladi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta‘minlashda barqaror rivojlanish omillarini tizimli yondashuv asosida qo‘llash muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: mintaqa, iqtisodiy xavfsizlik, barqaror rivojlanish, hududiy rivojlanish, omillar.

Abstract. This article analyzes the theoretical aspects of sustainable development factors in ensuring regional economic security. The concept of economic security, its significance at the regional level, and the main economic, social, and environmental factors of sustainable development are examined in close interrelation. According to the study results, applying sustainable development factors based on a systems approach is of great importance for ensuring regional economic security.

Key words: region, economic security, sustainable development, regional development, factors.

Аннотация. В данной статье анализируются теоретические аспекты факторов устойчивого развития в обеспечении экономической безопасности региона. Рассматриваются понятие экономической безопасности, её значение на региональном уровне, а также основные экономические, социальные и экологические факторы устойчивого развития в их взаимосвязи. По результатам исследования использование факторов устойчивого развития на основе системного подхода в обеспечении экономической безопасности региона имеет большое значение.

Ключевые слова: регион, экономическая безопасность, устойчивое развитие, региональное развитие, факторы.

KIRISH

Globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi, iqtisodiy beqarorlik hamda tashqi va ichki tahdidlarning kuchayishi sharoitida mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta‘minlash dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Mintaqalar mamlakat iqtisodiyotining tayanch bo‘g‘ini bo‘lib, ularning barqaror rivojlanishi umumiy milliy iqtisodiy xavfsizlik darajasiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

So‘nggi yillarda iqtisodiy xavfsizlikni ta‘minlash masalalarini barqaror rivojlanish konsepsiyasi bilan uyg‘un holda o‘rganish zarurati kuchaymoqda. Chunki barqaror rivojlanish nafaqat iqtisodiy o‘sishni, balki ijtimoiy barqarorlik hamda ekologik muvozanatni ham qamrab oladi. Shu sababli mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta‘minlashda barqaror rivojlanish omillarining nazariy tahlilini amalga oshirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Mintaqalarning iqtisodiy xavfsizligi muammolari hamda uning iqtisodiy o'sish va ijtimoiy taraqqiyot bilan bog'liqligi qadimdan iqtisodchi olimlarning diqqat markazida bo'lib kelgan. Iqtisodiy xavfsizlik har doim subyektiv va obyektiv munosabatlarning turli darajalarida, ya'ni hudud, korxona va shaxs kesimida tadqiq etilgan. Shu bilan birga, tadqiqotchilarning ilmiy ishlarida mintaqalarning iqtisodiy xavfsizligini o'rganish masalasi doimo ustuvor yo'nalishlardan biri bo'lib kelgan.

"Iqtisodiy xavfsizlik" tushunchasi dastlab davlat tashkilotlari darajasida tan olingan va institutsional jihatdan qayd etilgan, chunki uzoq vaqt davomida davlat suveren huquqlarning yagona egasi sifatida qabul qilingan. 1934-yil iyun oyida AQSh Prezidenti F.D. Ruzvelt dunyoda birinchi marta "Iqtisodiy xavfsizlik qo'mitasi"ni tashkil etgan. Biroq XX asr yakunida globallashuv va mintaqalashtirish kabi qarama-qarshi tendensiyalar ushbu yondashuvni shubha ostiga qo'ydi. Bugungi kunda globallashuv jarayonlarining chuqurlashuvi iqtisodiy xavfsizlikning mintaqaviy tarkibiy qismini istisno qilmaydi, aksincha, uni faol rivojlantirishga yordam beradi [1].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bugungi kunda Rossiya Federatsiyasida mamlakat va mintaqada darajasida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha tadqiqotlar olib borayotgan uchta — Moskva, Sankt-Peterburg va Yekaterinburg maktablarini ajratib ko'rsatish mumkin. Moskva olimlari ushbu muammoni tadqiq etishda iqtisodiy xavfsizlikni umumdavlat darajasidan korxona darajasigacha bo'lgan kesimda ko'rib chiqish yondashuvi bilan tavsiflanadi. Sankt-Peterburglik olimlar esa tor ixtisoslashgan yondashuvni afzal ko'radilar, unda iqtisodiy xavfsizlikni kriminal sohaga nisbatan ko'proq yondashgan holda, tahdidlarni iqtisodiy va huquqiy jihatdan tadqiq etish ustuvorlik kasb etadi. Rossiya Federatsiyasining Ural qismidagi olimlarning ilmiy tadqiqotlarida mintaqaviy yondashuv ustunlik qiladi, bunda iqtisodiy xavfsizlik nafaqat hududiy jihatdan, balki tarmoq kontekstida ham baholanadi. Ural markazi olimlarining yana bir xususiyati shundaki, ular iqtisodiy xavfsizlik muammolarini o'rganishda iqtisodiy-matematik modellashirish usullaridan keng foydalanadilar.

M.Ya. Kornilov xulosasiga ko'ra, "Iqtisodiy xavfsizlik" kategoriyasini talqin etishda muammoli jihatlar mavjud bo'lib, "deyarli barcha talqinlarda ularning deklarativligi hayratlanarli" ekani ta'kidlanadi. Uning fikricha, ularda semantik jihatdan "xavfsizlik" so'zi xavf-xatarlarning yo'qligi yoki boshqacha aytganda, kimningdir kimdandir himoyalanganligini anglatishi butunlay e'tibordan chetda qoladi. Huddi shunday talqinlardan iqtisodiyotni nimadan va nimani himoya qilish kerakligini tushunish mutlaqo mumkin emas [2].

A.I.Tatarkin¹, Ye.A.Oleynikov², V.V.Krivorotov³ va boshqalarning ilmiy asarlarida "xavfsizlik" atamasi obyektini salbiy ta'sirlardan himoya qilish yoki himoyalanganlik holatini anglatadi, bu esa mualliflarning tadqiqot mavzusiga yondashuvlari o'xshashligi haqida gapirishga imkon beradi. Salbiy ta'sirlar deganda turli darajadagi ehtimollik bilan himoya obyektiga ma'lum darajada zarar yetkazishi mumkin bo'lgan jarayonlar va hodisalar majmui tushuniladi. Ushbu fikrga asoslanib, ko'plab tadqiqotchilar ta'sirlarni differentsiyalashni taklif qiladilar, bu esa himoya obyektini nimadan himoya qilish kerakligini aniqlash to'g'risida umumiy fikrni shakllantirishga imkon beradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolamizda mintaqaning iqtisodiy xavfsizligi murakkab tizimli tushuncha sifatida, bizning fikrimizcha, bir qator muhim elementlarni o'z ichiga oladi:

- shartli ravishda iqtisodiy avtonomiya, ya'ni mintaqaviy ishlab chiqarish va mahsulot sifatining shunday samaradorligi darajasiga erishish lozimki, bu mintaqaning iqtisodiy raqobatbardoshligini ta'minlansin va bozor ishtirokchilariga kooperatsiya munosabatlarida, xalqaro va mintaqaviy ayirboshlashlarda tenglar qatorida ishtirok etishga imkoniyat bersin;
- O'zbekiston Respublikasi subyektlarida tadbirkorlik va innovatsion faoliyat uchun qulay shart-sharoitlar mavjudligi, shuningdek, salbiy omillarni hamda iqtisodiyot va jamiyatdagi vaziyatni beqarorlashtirishi mumkin bo'lgan to'siqlarni bartaraf etishni kafolatlovchi mintaqaviy iqtisodiy tizimning strategik barqarorligini ta'minlash;
- mintaqada iqtisodiyotning o'z-o'zini rivojlantirish va taraqqiyotga, qulay investitsiya va innovatsiya muhitini yaratishga, sanoat va qishloq xo'jaligini modernizatsiyalashga hamda mehnat unumdorligini oshirishga qodirligi.

1 Tatarkin, A.I. Kompleksnaya metodika diagnostiki sotsialnodemograficheskoy bezopasnosti regiona: kollektivnaya monografiya / pod red. A.I. Tatarkina, A.A. Kuklina. - Yekaterinburg: Institut ekonomiki UrO RAN, 2007. - 155 s.

2 Oleynikov, YE.A. Ekonomicheskaya i natsionalnaya bezopasnost: uchebnik / YE.A. Oleynikov; pod red. YE.A. Oleynikova. - Moskva: Ekzamen, 2004.-768 s.

3 Krivorotov, V.V. Ekonomicheskaya bezopasnost gosudarstva i regionov: ucheb. posobiye dlya studentov vuzov, obuchayushixsya po napravleniyu «Ekonomika» / V.V. Krivorotov, A.V. Kalina, N.D. Eriashvili. - Moskva: YUNITI-DANA, 2012. — S.65.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqaning iqtisodiy xavfsizligining mohiyati va mazmunini aniqlashga doir turli nuqtayi nazar va yondashuvlarni tahlil qilish bizga “mintaqaning iqtisodiy xavfsizligi” tushunchasiga mualliflik ta’rifini ishlab chiqishga imkon berdi. Mintaqaning iqtisodiy xavfsizligi bu — O‘zbekiston Respublikasi subyektlarining ijtimoiy-iqtisodiy tizimini tashqi va ichki tahdidlardan himoya qilishning shunday holatini tushunish taklif etiladiki, unda mintaqa iqtisodiyotining izchil va bosqichma-bosqich barqaror rivojlanishi ta’minlanadi. Shuningdek, iqtisodiyotdagi salbiy tendensiyalarni o‘z vaqtida aniqlash, ularning oldini olish va neytrallashtirish hamda noqulay tashqi va ichki tahdidlar sharoitida aholining hayotiy muhim ehtiyojlarini nisbatan to‘laroq qondirishga erishish nazarda tutiladi.

“Mintaqa iqtisodiyoti rivojlanishining barqaror va muvozanatli darajasini tadqiq qilish muhim masala hisoblanadi. Bunda mintaqaning barqarorligini qator ko‘rsatkichlar holati bilan baholaymiz. Mazkur mezonlar tarkibida YHM, uning aholi jon boshiga to‘g‘ri kelgan hajmi, soha va tarmoqlarda yaratilgan mahsulot hajmi, eksport hajmi hamda ularning o‘shish tendensiyalari o‘rganiladi” [6].

Mintaqaning iqtisodiy xavfsizligi tarkibi

1-rasm. Mintaqaning iqtisodiy xavfsizlik tizimi tarkibi⁴

Mintaqaning iqtisodiy xavfsizligi bir qator tarkibiy qismlardan iborat, ya’ni: moliyaviy, ijtimoiy, kadrlar, resurs, sanoat, innovatsion xavfsizlik va boshqalarni o‘z ichiga oladi. Mintaqa iqtisodiyotining o‘zi asosiy tizimli xususiyatlarga ega va ko‘plab o‘zaro bog‘liq kichik tizimlar hamda ular o‘rtasidagi tobora murakkablashib borayotgan aloqalardan tashkil topgan ochiq, nochiqliq tizim bo‘lib, ierarxik tuzilma va dinamik elementlar bilan tavsiflanadi.

Nazariy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, mintaqa iqtisodiy xavfsizligi ko‘plab omillar ta’sirida shakllanadi. Ushbu omillar orasida barqaror rivojlanishning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik komponentlari alohida ahamiyatga ega.

Birinchidan, iqtisodiy omillar mintaqaning ishlab chiqarish salohiyati, investitsion jozibadorligi, bandlik darajasi va infratuzilma rivoji bilan bog‘liq. Ushbu omillarning barqarorligi mintaqa iqtisodiyotining tashqi va ichki tahdidlarga chidamliligini oshiradi.

Ikkinchidan, ijtimoiy omillar, jumladan, aholining daromadlari, turmush darajasi, ijtimoiy himoya tizimi va inson kapitali mintaqa iqtisodiy xavfsizligining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Ijtimoiy barqarorlikning ta’minlanmasligi iqtisodiy xavfsizlikka jiddiy xavf tug‘dirishi mumkin.

Uchinchidan, ekologik omillar tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta’minlash bilan bevosita bog‘liqdir. Ekologik muammolarning kuchayishi mintaqaning uzoq muddatli iqtisodiy xavfsizligiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash faqat iqtisodiy ko‘rsatkichlar bilan cheklanib qolmasligi lozim. Barqaror rivojlanish omillarini kompleks tarzda hisobga olish iqtisodiy xavfsizlikni mustahkamlashning samarali mexanizmini yaratadi. Nazariy jihatdan, barqaror rivojlanish va iqtisodiy xavfsizlik o‘zaro uzviy bog‘liq tushunchalar bo‘lib, ularning uyg‘unligi mintaqaning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan yondashuvni qo‘llash maqsadga muvofiqdir.

Mazkur maqolada mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashda barqaror rivojlanish omillarining nazariy asoslari tahlil qilindi hamda ularning o‘zaro uzviy bog‘liqligi ochib berildi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki,

⁴ Manba: muallif tadqiqotlari asosida tuzilgan.

iqtisodiy xavfsizlik faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki ijtimoiy, ekologik va institutsional omillar bilan chambarchas bog'liq bo'lib, barqaror rivojlanish konsepsiyasi ushbu bog'liqlikni ta'minlovchi muhim nazariy platforma hisoblanadi [8].

Tadqiqot natijalari avvalgi ilmiy izlanishlar bilan solishtirilganda, mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda barqaror rivojlanish omillari tizimli yondashuvni talab etishini tasdiqlaydi. Xususan, iqtisodiy barqarorlik (hududiy YAIM o'sishi, investitsiya faolligi, bandlik darajasi) iqtisodiy xavfsizlikning asosiy tayanchi bo'lsa-da, u ijtimoiy barqarorlik (aholi daromadlari, ijtimoiy tenglik, inson kapitali rivoji) va ekologik muvozanat (resurslardan oqilona foydalanish, atrof-muhitni muhofaza qilish) bilan uyg'unlashmagan holda uzoq muddatli xavfsizlikni ta'minlay olmaydi [9].

Shu bilan birga, tadqiqot ayrim cheklolarga ega. Jumladan, tahlil asosan nazariy yondashuvlarga asoslangan bo'lib, ayrim mintaqaviy xususiyatlar empirik ma'lumotlar asosida chuqurroq o'rganilmagan. Kelgusidagi tadqiqotlarda barqaror rivojlanish omillarining mintaqa iqtisodiy xavfsizligiga ta'sirini miqdoriy usullar orqali baholash, shuningdek, alohida hududlar misolida solishtirma tahlillar o'tkazish maqsadga muvofiqdir [10].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Mazkur maqolada mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda barqaror rivojlanish omillarining nazariy asoslarini tizimli ravishda tahlil qilishga e'tibor qaratildi. Tadqiqot jarayonida iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining mintaqaviy darajadagi mazmuni ochib berildi hamda uni ta'minlashda barqaror rivojlanish konsepsiyasining tutgan o'rni asoslab berildi.

Olib borilgan nazariy tahlillar natijasida mintaqa iqtisodiy xavfsizligi iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarning o'zaro uyg'unligi asosida shakllanishi aniqlandi. Iqtisodiy omillar ishlab chiqarish salohiyati, investitsion faollik va infratuzilma rivoji orqali mintaqaning ichki barqarorligini ta'minlash, ijtimoiy omillar aholi farovonligi, bandlik va inson kapitalining rivoji orqali iqtisodiy xavfsizlikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, ekologik omillarning e'tibordan chetda qolishi uzoq muddatli iqtisodiy xavfsizlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ham aniqlandi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda faqat qisqa muddatli iqtisodiy ko'rsatkichlarga tayanish yetarli emas. Barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan kompleks yondashuv mintaqaning tashqi va ichki iqtisodiy tahdidlarga nisbatan chidamliligini oshiradi hamda hududiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlaydi. Shu nuqtai nazardan, mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda barqaror rivojlanish omillarini iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlariga integratsiya qilish zarur.

Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda barqaror rivojlanish omillarining ilmiy-nazariy tahlili hududiy siyosatni takomillashtirish, resurslardan samarali foydalanish va mintaqaning raqobatbardoshligini oshirish uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Kelgusida ushbu yo'nalishda empirik tadqiqotlar olib borish, statistik tahlillar asosida barqaror rivojlanish omillarining mintaqa iqtisodiy xavfsizligiga ta'sirini baholash ilmiy-amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Bersenev, V.L. Vedushiye sentri issledovaniya problem ekonomicheskoy bezopasnosti v Rossii / V.L. Bersenev // *Ekonomika regiona*. – 2019. – T. 15, vyp. 1. – S. 29–42.
2. Kornilov, M.Ya. Ekonomicheskaya bezopasnost Rossii: osnovy teorii i metodologii issledovaniya: uchebnoye posobiye / M.Ya. Kornilov; Rossiyskaya akademiya gosudarstvennoy slujbi pri Prezidente Rossiyskoy Federatsii. – 2-ye izd., stereotip. – Moskva: Izd-vo RAGS, 2011. – S. 18.
3. Tatarkin, A.I. Kompleksnaya metodika diagnostiki sotsialno-demograficheskoy bezopasnosti regiona: kollektivnaya monografiya / pod red. A.I. Tatarkina, A.A. Kuklina. – Yekaterinburg: Institut ekonomiki UrO RAN, 2007. – 155 s.
4. Oleynikov, Ye.A. Ekonomicheskaya i natsionalnaya bezopasnost: uchebnyk / Ye.A. Oleynikov; pod red. Ye.A. Oleynikova. – Moskva: Ekzamen, 2004. – 768 s.
5. Krivorotov, V.V. Ekonomicheskaya bezopasnost gosudarstva i regionov: ucheb. posobiye dlya studentov vuzov, obuchayushchikhsya po napravleniyu «Ekonomika» / V.V. Krivorotov, A.V. Kalina, N.D. Eriashvili. – Moskva: YUNITI-DANA, 2012. – S. 65.
6. Raxmatullayev, D.A. (2025). Mintaqada sanoat korxonalarini innovatsion rivojlantirishning solishtirma ekonometrik modellari. Ta'limda raqamli texnologiyalarni tadbiq etishning zamonaviy tendensiyalari va rivojlanish omillari, 49(1), 323–326.
7. Raxmatullayev, D.A. (2025). Mintaqada sanoat ishlab chiqarishning baholash omillari. *Journal of New Century Innovations*, 89(2), 103–105.
8. Raxmatullayev, D.A. D. (2025). Qashqadaryo viloyatida sanoatni innovatsion rivojlantirish tendensiyalari. *Journal of New Century Innovations*, 89(2), 106–110.
9. Raxmatullayev, D.A. (2025). Demokratik va huquqiy jamiyatni ma'naviy-axloqiy hamda madaniy innovatsion rivojlantirish istiqboli. *Global Trends in Science and Innovation*, 1(1), 104–109.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>